

CONTRIBUȚII ARHEOLOGICE PRIVIND PERIOADA TIMPURIE A EPOCII MEDIEVALE ÎN NORDUL MUNTENIEI. O EVALUARE PRELIMINARĂ A LOCUIRII DE TIP IPOTEȘTI-CÂNDEȘTI DIN SITUL DE LA URLAȚI (PRAHOVA)

Alin FRÎNCULEASA^a, Eduard Andrei GHINEA^a, Octav NEGREA^a, Emil GRIGORESCU^a

^a Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova; e-mails: alinfranculeasa@yahoo.com, e.ghinea1991@gmail.com, octavnegrea@yahoo.com, lime94g@gmail.com

Keywords: Urlați, 5th–7th centuries AD, Ipotești-Cândești culture, dwellings, pottery, mould, relative and absolute chronology

Abstract: Archaeological investigations were conducted in the town of Urlați (Prahova) at a multi-layered site whose occupation begins in the Neolithic, continues through the Eneolithic, the Bronze Age, the 2nd–3rd centuries AD, the 5th–7th centuries AD, and extends to the end of the medieval period. A substantial body of information has been accumulated, partly disseminated in a series of scientific studies and archaeological reports. This article proposes an evaluation of the discoveries attributed to the 5th–7th centuries AD, belonging to the Ipotești-Cândești culture. Information regarding the investigated archaeological features and their inventories, as well as their relative and absolute chronology is presented. The archaeological research carried out at this site and its results are also placed within a regional context.

Cuvinte-cheie: Urlați, secolele V–VII d.Hr., cultura Ipotești-Cândești, locuințe, ceramică, tipar, cronologie relativă și absolută

Rezumat: În localitatea Urlați (Prahova) au fost realizate cercetări arheologice într-un sit pluristratificat cu o locuire care debutează în neolitic, traversează eneoliticul, epoca bronzului, secolele II–III d.Hr., secolele V–VII d.Hr. și atinge sfârșitul perioadei medievale. S-a acumulat un volum consistent de informații, parțial diseminate într-o serie de studii științifice sau rapoarte arheologice. În acest articol propunem o evaluare a descoperirilor atribuite culturii Ipotești-Cândești și încadrate în secolele V–VII d.Hr. Sunt prezentate informații privind complexele arheologice cercetate, inventarul acestora și cronologia relativă și absolută. De asemenea, sunt așezate într-un context regional cercetările arheologice din situl menționat și rezultatele acestora.

INTRODUCERE

Localitatea Urlați este situată în zona central-nordică a Munteniei, la contactul dintre Câmpia Română și zona deluroasă (masivul Dealul Mare – Istrița), fiind traversată de râul Cricovul Sărat (Fig. 1/1). Situl arheologic de la Urlați – *La Câmp/La Islaz* se află în imediata apropiere a islazului localității și la sud de liceul Brâncoveanu Vodă. Este amplasat pe un martor de terasă, care are forma unei fâșii triunghiulare cu vârful ascuțit orientat spre VSV și cu baza la ENE. Această formă naturală de teren are lungimea de peste 450 m (ENE–VSV) și lățimea maximă de cca 270 m (NVN–SES) (Pl. II/2). Martorul de terasă este situat la 132 m altitudine, iar înălțimea sa maximă, raportată la lunca din imediata apropiere, este de aproape 3 m. Este limitat spre nord și vest de o zonă mlăștinoasă, cu o vegetație specifică. Situl se află lângă o sursă secundară de apă dulce, preluată de către râul Cricovul Sărat, care curge la circa 900 m vest. Izvoare locale alimentează un areal relativ întins (Fig. 1; Pl. II/3), controlat prin canale artificiale de dirijare a apei, amenajate în perioada regimului comunist (Pl. I/3)¹.

Săpătura arheologică în acest sit a fost derulată în două etape, respectiv 2004–2006 și 2013–2025. În prima

etapă, situl a fost doar sondat, scopul principal fiind stabilirea potențialului acestuia în vederea programării unei cercetări arheologice sistematice². Săpăturile au fost reluate în anul 2013, fiind transformate în unele sistematice³. Cercetarea a acoperit o suprafață care traversează situl pe o lățime maximă de 25 m și pe o lungime care atinge maximum 83 m (suficientă cât să suprapună parțial albia colmatată a izvoarelor/pârâului aflat la nord). În urma săpăturilor arheologice, suprafața acoperită de cercetări a ajuns să fie de aproximativ 2000 mp (Pl. II/1–2).

Fără să fie unitară pe toată întinderea sitului, stratigrafia arheologică este următoarea: după 0,20–0,25 m de sol afectat de arătură, cu materiale arheologice aflate în poziție secundară, urmează o depunere negricioasă groasă de circa 0,40 m, în zona centrală (spre margini se subțiază și/sau dispare cu totul). În acest strat au fost descoperite materiale/complexe arheologice specifice secolelor XVI–XVII/XVIII, V–VII, II–III, epocii bronzului (culturile Tei și materiale Monteoru) și celei eneolitice (cultura Gumelnița). Urmează un strat argilos, de culoare gălbuie, gros de maximum 10 cm, care suprapune o locuire aproape insesizabilă pe profilurile secțiunilor, atribuită epocii

¹ Frînculeasa 2024, p. 215.

² Andreescu et alii 2007; Frînculeasa et alii 2018, p. 238.

³ Frînculeasa 2024.